

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE MESLEK ÖRGÜTLERİNCE MİMARLIK

NGOS AND PROFESSIONAL ORGANIZATIONS VIEW TO ARCHITECTURE

Arş. Gör. Dr. Havva ÖZYILMAZ
Dicle Üniversitesi, Müh. Mim. Fak. Mimarlık Bölümü
havvaozy@dicle.edu.tr

Öğr. Gör. Dr. Emine DAĞTEKİN
Dicle Üniversitesi, Müh. Mim. Fak. Mimarlık Bölümü
edagtekin@dicle.edu.tr

Arş. Gör. Gülin PAYASLI OĞUZ
Dicle Üniversitesi, Müh. Mim. Fak. Mimarlık Bölümü
gpayasli@dicle.edu.tr

ÖZ

Mimarlık; barınma, eğlenme, dinlenme, çalışma gibi eylemlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan mekânları estetik, işlevsel gereksinimlerini yerine getirmeyi amaç edinmiş, insanların yaşamlarını kolaylaştırmak için var olan bir sanattır. Mimarlık yaşamın biçim haline gelmiş uzantısıdır. Toplum yapısına, toplumun gereksinimlerine, ekonomik verilere, teknolojik gelişmelere bağlı olarak gelişir. Bu sanata toplumun her kesiminden katkı sunulabildiğinden her insan bir parça mimardır.

Sivil Toplum Kuruluşları, toplum yararına gönüllülük temeline dayalı özerk yapısı olan ülkenin siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan gelişmesine katkısı olan kuruluşlardır.

Meslek örgütleri ise daha güzel, yaşanılır kılınacak binaların ve çevrenin yaratılması için ilgili olduğu meslek gruplarına mesleki kurallar koyar, etik davranılmasını sağlar, proje geliştirir, mesleki sorunları dile getirir ve yaptıkları işleri denetler.

Bu makalenin amacı; Tarihsel ve kültürel kimliği ile eski ve yeni dokunun bir arada görüldüğü ender kentlerden olan Diyarbakır da toplumun önemli kesimini oluşturan, STK ve meslek örgütlerinin mimarlığa bakış açısını öğrenmek, kentte var olan Mimarlık fakültesi ve bir meslek örgütü olan mimarlar odasının artı ve eksilerini onların bakış açısıyla tespit ederek, sürdürülebilir bir kent yaratılmasının yollarını aramaktır.

Anahtar kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, mimarlık, meslek örgütü, Diyarbakır

ABSTRACT

Architecture is an art that makes life easy for people and aims to fulfill the aesthetic and functional requirements in order to continue activities like inhabiting, enjoying, resting and working on their necessity spaces. It is also the extension form of the life and develops with respect to the requirements of the society, economical data, and technological developments. It can be said that everybody in society is an architect partly because of his/her assistance to this art.

NGOs are organizations having autonomous structure and study on the society's benefits. They contribute on politic, social, cultural and economical development of the countries.

Professional organizations put on professional rules and control these rules whether ethically applied, improve projects, express professional problems, and check the works done to create beautiful buildings and environments.

The aim of this study is to determine the consideration of NGOs and professional organizations which consist of important part of society on architecture in Diyarbakır where exhibits historically and culturally traditional and modern texture besides recommendations on sustainable urbanization with respect to architectural faculty of Dicle university and chamber of architecture in this city.

Key words: Ngos, architecture, Professional Organizations, Diyarbakır

1.GİRİŞ

Mimarlık çevre ile insan arasında özgürce ve cesaretle uyum sağlamak, diğer bir deyişle, nesnelere dünyasının doğrudan doğruya ruhu yansıtmasını sağlamak çabası olarak anlaşılmalıdır. Mimarlık ülkenin, kentin her köşesinin güzelleşmesi için yapılan bir eylemdir. 21.yy.da olduğumuz bu dönemde kentlerin insanlık adına güzelleştirilme çabaları mimarın yanında diğer meslek örgütlerinin ve Sivil Toplum Kuruluşlarının işbirliği ile mümkün olacaktır. Aslında her insan bir parça mimardır. Yaşadığı yeri kendi kimliğiyle, özüyle yaratır ve yaşatır. Bir mimarın tasarımını yaptığı her mekânı, birimi bilerek, yaşayarak yaratması durumunda projesi başarıya ulaşır ve süreklilik kazanır.

Mimarlık gelişmiş bir ortamda başarılı olabilir. Bir ortamın gelişmişliği de orada yaşayan insanların ortamı güzelleştirmek, geliştirmek ve günün gerektirdiği koşullara uyarlamak için hep birlikte çalışması ve katkısı ile olabilir. Toplumun önemli bir kesimini oluşturan STK ve meslek odaları bir kentin gelişmesinde önemli rol üstlenen kuruluşlardır.

Modern çağda ekonomik sorunlar yaşama egemen olduğundan, STK ve meslek örgütlerinin özel konuttan kent planlanmasına dek mimarlık sorunlarına katılımı da giderek artmaktadır. Bu nedenle söz konusu örgütlenmelerin gelişen iletişim olanaklarından da yararlanılarak mimarlığa katkısının nasıl artırılabileceğini sorgulamak gerekir.

Tarihsel geçmişi M.Ö.'ye dayanan Diyarbakır son yıllarda yaşanan göçlerle çarpık kentleşmenin yoğun yaşandığı bir kent haline gelmiştir. Rant kaygısı ile kent systemsiz bir yapılaşmaya maruz kalmıştır. Bu konuda toplumun her kesimine görev düştüğü gibi toplumun değişik kesimlerini bir yerde temsil eden, kentin kalkınmasına ve gelişimine katkıda bulunması gereken STK ve meslek odaları bu kentin, kurallar dâhilinde yapılanması için gerekli hassasiyeti göstermelidirler. Meslek adamları ve kuruluşları, güç birliği yaparak ülkenin tüm olanaklarından yararlanarak yaygın ve kütleli boyutta eğitimle toplumu bilinçlendirerek, birikim elde edilmesini sağlamalıdır.

2. STK VE MESLEK ÖRGÜTÜNÜN TANIMLANMASI

Anadolu medeniyetlerindeki ahilik teşkilatı, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki vakıflar, dini cemaatler, loncalar, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki dernekler, meslek örgütleri ve sendikalar gibi sivil toplum unsurları bu coğrafyanın sivil toplum geleneğini oluşturmuştur (Çepel,

2006). STK “sivil toplum kuruluşu” ifadesi için kullanılan bir kısaltmadır. Toplumda yaşayanların toplumsal yaşamın her alanında duyarlılığın gelişmesi amacı ile devlet örgütü dışında oluşturdukları dernekler, kulüpler, topluluklar birer sivil toplum kuruluşu olarak isimlendirilirler.

John Keane, sivil toplulukları “devletin dışında, devlet tarafından planlanıp kurulmamış, devlet denetiminde olmayan toplumu veya toplumları” olarak ifade etmektedir (Keane, 1993). C. Taylor ise, sivil toplumun, minimal anlamda “devletin vesayeti altında olmayan, özgür birliklerin bulunduğu yerde, güçlü anlamda ise “sadece bir bütün olarak toplumun, devlet vesayetinde olmayan bu tür birliklerle kendisini yapılandırabildiği ve eylemlerini koordine edebildiği yerde var olduğunu ileri sürmektedir (Taylor, 1990). Ersin Kalaycıoğlu’na göre sivil toplum, kendi rızaları ile bir araya gelmiş vatandaşların devlet ya da merkezi bir ulusal gücün müdahalesinden bağımsız hareket etmelerini ifade eder (Kalaycıoğlu, 2001). Norberto Bobbio, STK’ları demokrasinin gelişmesine katkıda bulunan, kar amacı gütmeyen, devletten ayrı hareket edebilen, bireylerin ortak amaç ve hedeflerine bakıldığında ise; siyasal iradeyi ve yönetimi kamuoyu oluşturmak suretiyle etkileyebilen bir örgütlenme türü olarak tanımlamaktadır (Bobbio, 1993).

Bir örgütün sivil toplum kuruluşu (STK) sayılabilmesi için aşağıdaki özellikleri sağlaması gerekir.

- Organizasyonlu ve sürekli (tek bir amacı yerine getirip ayrılan topluluk olmamalı) bir yapıya sahip olmaları gerekir.
- STK’lar oda’lar, sendikalar ya da vakıflar gibi herhangi bir yasa ile kurulan örgütlemeler değildir.
- STK’lar birer ticaret kuruluşları değildir. Üyelerine kâr dağıtmak üzere kurulmuş ticari ve sınaî örgütler STK olarak kabul edilmezler.
- STK’lar herhangi bir hiyerarşiye uymaksızın kendi öz yönetimlerini seçme ve denetleme özgürlüğüne sahip olmalıdır.
- STK’lar gönüllülük esasına göre oluşan kurullardır.
- STK’lar toplumsal amaçları desteklemek nedeniyle oluşmalıdır.

STK’lar toplumsal refah, işbirliği, kalkınma aracı olan organizasyonlardır. Bu nedenle STK’lar eğitim toplantıları ile toplumda, ilgili konularda eksiklikleri ortaya koymak, eksikliğin giderilmesine yardımcı olmak ve değişim süreçlerini daha aktif kılabilmek için çeşitli tartışma platformu sağlayan katılımcı demokrasinin bir unsurudur. STK’lar arasında, belli bir görüşü savunan gruplar, belli bir amaç için işbirliği yaparlar. Sivil toplum kuruluşları

yasal çerçevenin gözden geçirilmesi ve uygulamada görülen sorunların çözümü için önerilerin tespit edilmesini sağlarlar.

Sivil toplum kavramı Batı’da Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan yeni toplumsal ve siyasi arayışların sonunda oluşmuştur. 17. yüzyıldan itibaren siyasi değerler üzerine yoğun tartışmalar ve arayışlar ortaya çıkmış, bunun bir uzantısı olarak sivil toplum kavramına ilişkin değişik argümanlar gelişmiştir. Thomas Hobbes, John Locke ve Jean-Jacques Rousseau, sivil toplum kavramını siyasi otoriteyi ortaya çıkaran kamusal alan anlamında kullanmıştır (Çaha, 1997). Sivil toplumu devletten sistemli olarak ayıran ilk düşünür Hegel’dir. Hegel sivil toplumun yaşamının devletinkinden farklı olduğunu belirtmiştir. Hegel’e göre sivil toplum, siyasi toplumun ötesindeki alandır, ancak devlet bu alanı düzenlemeli, egemenlik altına almalıdır (Bostancı, 1997).

Türkiye’de sivil toplum kuruluşları güçlü kuruluşlar olamamıştır. Bunun en önemli nedeni merkeziyetçi-bürokratik özellikler taşıyan devlet yapısı, Osmanlı döneminde ve Cumhuriyet döneminin ilk yıllarındaki otoriter politikalarından dolayı sivil toplumun gelişimine önemli bir engel teşkil etmesidir (Ak, 2003).

STK’ların devletin rolü ve işlevleriyle paralel bir şekilde geliştiği Türkiye’de, AB’ye üyelik sürecinde devlet-toplum ilişkilerinin demokratik bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Türkiye’deki güçlü devlet geleneği 1990’lı yıllarda AB üyeliğinin desteklenmesi ile yeniden gözden geçirilmiştir. Sivil toplum Türkiye’nin tartışma platformlarında giderek önem kazanmakta ve demokratikleşme açmazına çözüm arayışlarında gündeme getirilmektedir (Özüerman, 1998). STK’ların AB’ye üyelik sürecinde demokratikleşmeyi destekleyen itici bir güç konumunda olduğunu söylemek yerinde olacaktır (Keyman, İçduygu, 2003: 224). Helsinki sonrası dönemde, bir aday ülke olarak Türkiye’de örgütlü sivil toplumun AB’ye uyum sürecine aktif katılımının sağlanması daha çok önem kazanmıştır. Bu konu Katılım Ortaklığı Belgelerinde de vurgulanmış, Türkiye’nin, kısa vadeli önceliklerden biri olarak, toplanma ve dernek kurmaya ilişkin yasal ve anayasal garantileri güçlendirmesi ve sivil toplumun gelişimini teşvik etmesi önerilmiştir. Yeni güçlenen sivil toplumu, Avrupa ile bütünleşme sürecinde önemli görevler beklemektedir.

Türkiye’deki STK’lar Avrupa’daki kuruluşların tersine kamu bütçesinden belirli bir pay alamamaktadır. Bu nedenle Türkiye’deki STK’ların faaliyetleri ve bu faaliyetlerde başarılı olmaları sınırlı kalmaktadır (Ak, 2003). Buna ilaveten STK’ların potansiyel finans

kaynaklarını harekete geçiremediği görülmektedir. Bu anlamda AB fonlarından da yeteri kadar faydalanılmamaktadır. Ankara Ticaret Odası tarafından yayınlanan raporda bu sorunun Türkiye’de proje bazında faaliyet gösterme geleneğinin oluşmaması, STK’ların istikrarlı ve donanımlı bir merkez sahibi olmamaları, bilgi alt yapısını ihmal etmeleri, küresel bir nitelik kazanma gayretlerinin bulunmayışı, buna uygun kadrolar hazırlanmaması ve profesyonellerden yararlanılmamasından kaynaklandığı belirtilmiştir (Ankara Ticaret Odası AB Kapısında Sivil Toplum Dosyası, 2004).

Meslek odaları ise, ilgili fakülte ve bölümlerinden mezun olarak diploma ve ruhsatname almış, Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını uygulamaya yasal yetkili olan, mesleki çalışmalarda bulunan tüm kişileri içinde toplayan kuruluşlardır.

Meslek odalarının kuruluş amaçları arasında, ülke ve toplum yararları doğrultusunda ülkenin doğal kaynaklarının işletilmesini, üretimin artırılmasını, ulusal çıkarlara uygun yönde gelişmesini sağlamak için teknik ve bilimsel çalışmalar yapmaktır. Bu çalışmaları üyelerinin ve ülkenin yararına sunmak, her türlü araştırma, inceleme, proje ve raporların hazırlanmasını, uygulanmasını ve teknik uygulama sorumluluğunun meslek grupları tarafından yapılmasını sağlamak ve bunların teknik kurallara uygunluğunu incelemek, denetlemek ve onaylamaktır. Bu amaçlar doğrultusunda uzmanlık alanına giren konularda, ülkemizin ve toplumumuzun sorunlarının çözümünde aktif bir organizasyon olarak meslek odaları, kuruluşundan beri ülkemiz genelinde gerçekleştirdiği çok yönlü etkinliklerle demokratik mesleki kitle örgütü olarak etkin birer kuruluşlar olmuştur. Bu kuruluşlar oda çalışmalarında, meslek ve meslektaş sorunları ülke ve toplum sorunlarını birbirinden ayırmaz. Kamu çıkarlarını korur ve demokratikleşme, insan hakları, sosyal adalet alanlarında politikalar üretip, çözümler önerir. Ülke gündemine müdahale eder. Ekonomik, demokratik, siyasal ve toplumsal haklar için mücadele eder. Diğer demokratik kitle örgütleri ile işbirliği yapar.

Meslek odaları da aslında birer sivil topluluk kuruluşudur. Bunlar, STK’dan farklı olarak devlete bağlı ve devlet tarafından finansal destek alan kuruluşlardır. STK’lar da toplumun farklı kesimlerden insanlar aynı çatı altında toplanırken, meslek odaları ise adından da anlaşılacağı gibi aynı meslek grubundaki insanların birlikteliğiyle oluşur. STK’lar da gönüllülerden oluşan bir kesim varken meslek odalarında ise zorunlu bir birliktelik söz konusudur.

STK ve Meslek Odaları, sosyal, fiziksel, ekonomik açıdan toplumsal gelişimde etkili olan önemli kuruluşlardır. Mimarlık topluma ve insana hizmet eden sosyal bir olgudur. STK ve Meslek Odalarının; mimarlık eyleminden doğrudan etkilenen toplumun, mimarlık ürünleriyle etkileşimini değerlendiren bir topluluk olması gerekir. Bir kentin mimari yapılanmasında STK ve Meslek odalarının etkin olması, daha yaşanılır mekân ve çevrelerin oluşumunu sağlayacaktır.

3.METODOLOJİ

Bu makale kapsamında Diyarbakır'daki STK ve meslek örgütleri arasında bir anket hazırlanmıştır (Bu anket çalışması, “STK ve meslek örgütlerinin Mimarlığa Bakış Açısının Değerlendirilmesi ” başlığıyla, 18.Yapı ve Yaşam Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur). Bu ankette;

- Mimarlığın ne olduğu, ne anlam ifade ettiği,
- Kentin güzelleşmesi için mimarlardan beklentilerinin neler olduğu,
- Bu konudaki katkıları,
- Mimarlarla bugüne kadar işbirliğinde bulunulup bulunulmadığı gibi sorulara cevap aranmıştır.

Anket çalışması üç grup bilgi içermektedir.

- Birinci grup, yaş, cinsiyeti, eğitim durumu, meslek, gibi kişisel bilgileri içermekte olup katılımcı profiline ilişkin bilgi sahibi olmamıza olanak sağlamaktadır.
- İkinci grupta, mimarlık ve mimarlık eğitimi ile ilgili verilerin elde edildiği sorular
- Üçüncü grupta ise STK'ların buldukları kenti yorumlayabilmelerine yönelik kapalı ve açık uçlu sorular yer almaktadır.

Sonuçta bu anket ile Diyarbakır'daki STK ve meslek örgütlerinin

- 1.Mimarlığı tanımlamalarını ve yorumlayabilme yetilerini,
- 2.Mimarlık eğitimi ile ilgili bilgi sahibi olup olmadıkları,
- 3.Mimarlığa ve kente bakış açıları ile ilgili verilere ulaşılmıştır.

Bu anketler SPSS (Statistical Package for the Social Science) yöntemiyle değerlendirilip elde edilen sonuçlar aktarılmaya çalışılmıştır.

4. KULLANILAN METODOLOJİNİN UYGULANMASI

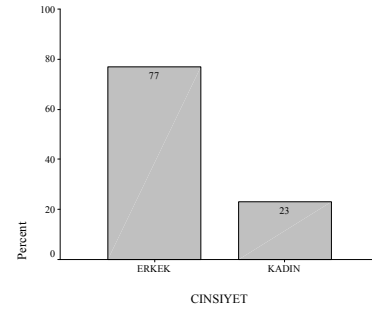
Yapılan araştırmalar ile Diyarbakır'da faaliyette olan 25 STK ve meslek odasının olduğu tespit edilmiştir. Bu kuruluşlar Diyarbakır'da toplumsal duyarlılığın oluşmasına ayrı ayrı veya işbirlikleri ile katkı sağlamaya çalışmaktadır. Diyarbakır'da Dicle Üniversitesi bünyesinde 1984 yılından beri öğrenci yetiştiren Mimarlık Bölümü bulunmaktadır. Mimarlar Odası ise 1979 yılında temsilcilik 1996 yılında ise şube olarak faaliyetlerini sürdüren bir meslek odası olarak, kentte uygulanan tüm yapıların projelerini teknik ve imar planları çerçevesinde inceleyip onayladıktan sonra ilgili belediyelere gönderir.

Mimarlık eğitimi veren bir kurum olan Mimarlık Bölümü ve bir meslek örgütü olarak Diyarbakır'daki kentleşme sürecinde etkin bir kurum olup olmadığı bu makale kapsamında incelenmekle birlikte STK ve diğer Meslek örgütlerince mimarlığa bakış açısı kapsamında anket soruları sorulmuştur. Anket soruları kişi hakkında genel bir bilgi almayı, mimarlığa bakış açısını, bulunduğu kenti mimari anlamda gözlemleyebilme ve müdahale etme yeteneğini ortaya çıkarma amacıyla hazırlanmıştır.

Yapılan anketlerin SPSS ile değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan grafikler aşağıdaki gibidir.

Çizelge 1. Ankete katılanların cinsiyeti

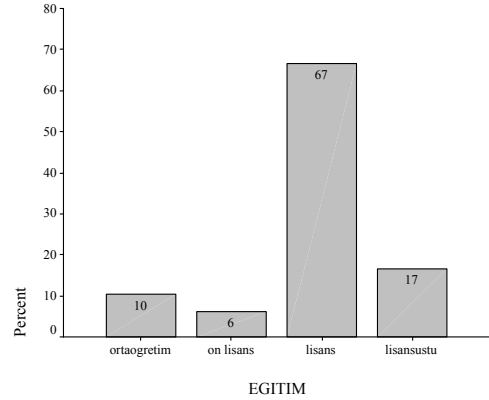
CINSİYET					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ERKEK	37	77,1	77,1	77,1
	KADIN	11	22,9	22,9	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Ankete katılanların çoğunluğunu (% 77'si) erkekler oluşturmaktadır.

Çizelge 2. Ankete katılanların eğitim durumu

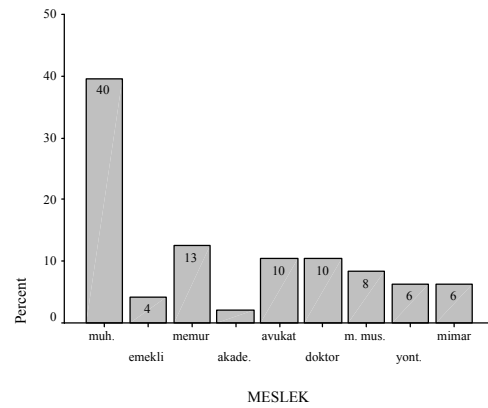
EGITIM					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ORTAOGRETIM	5	10,4	10,4	10,4
	ON LISANS	3	6,3	6,3	16,7
	LISANS	32	66,7	66,7	83,3
	LISANS USTU	8	16,7	16,7	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Eğitim düzeyinin yüksek olması sorunlardan daha çok haberdar olduğuna ve kentin mimari yapılanmasında çözüm için daha çok şeyler yapılabileceğini gösterir.

Çizelge 3. Meslek durumu

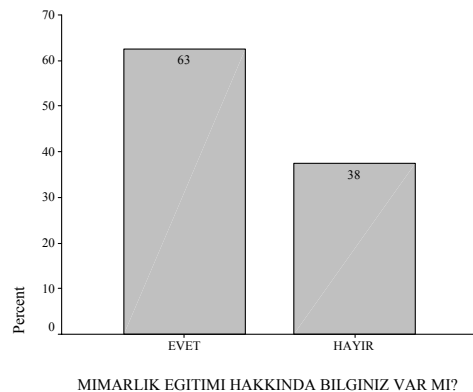
MESLEK					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	muhendis	19	39,6	39,6	39,6
	emekli	2	4,2	4,2	43,8
	memur	6	12,5	12,5	56,3
	akademisyen	1	2,1	2,1	58,3
	avukat	5	10,4	10,4	68,8
	doktor	5	10,4	10,4	79,2
	mali musavir	4	8,3	8,3	87,5
	yonetici	3	6,3	6,3	93,8
	mimar	3	6,3	6,3	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Anket çalışması ile toplumun temsilcisi olan STK ve meslek örgütlerinde görev alan kişilerin eğitim düzeylerinin yüksek olması ve toplumda belli yer edinmiş meslek gruplarında yer almaları bilinçli yapılanmaya destek vermelerini sağlar. Aynı zamanda bu kesimlerin kentin gelişiminde rol alan kurum ve kuruluşların gerektiğinde eleştirileri kentin gelişimine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

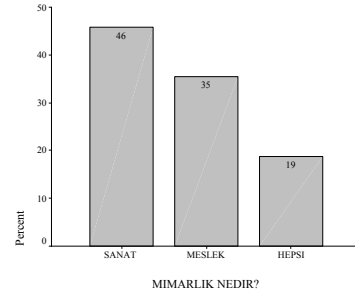
Çizelge 4. Mimarlık eğitimi hakkında bilgi

MIMARLIK EGITIMI HAKKINDA BILGINIZ VAR MI?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET	30	62,5	62,5	62,5
	HAYIR	18	37,5	37,5	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Çizelge 5. Mimarlık tanımı yorumlaması

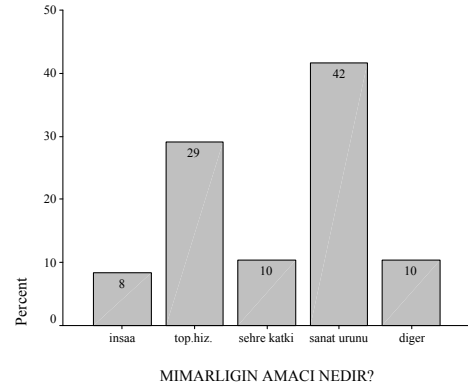
MIMARLIK NEDİR?				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	SANAT	22	45,8	45,8
	MESLEK	17	35,4	81,3
	HEPSİ	9	18,8	100,0
	Total	48	100,0	100,0

Mimarlık en çok sanat olarak algılanmaktadır. Meslek olarak görenler % 35'lik kesimi oluşturuyor.

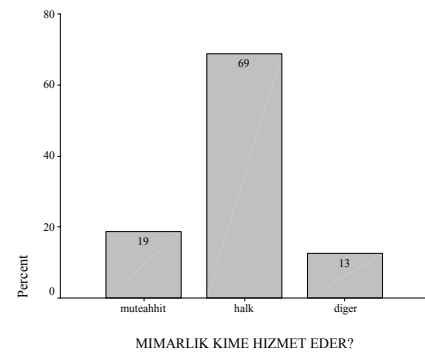
Çizelge 6. Mimarlığın amacı

MIMARLIGIN AMACI NEDİR?				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	bina insaasi	4	8,3	8,3
	topluma hizmet	14	29,2	37,5
	sehre katkı	5	10,4	47,9
	sanat urunu yaratmak	20	41,7	89,6
	diğer	5	10,4	100,0
	Total	48	100,0	100,0

Çizelge 7. Mimarlığın hizmet ettiği kesim

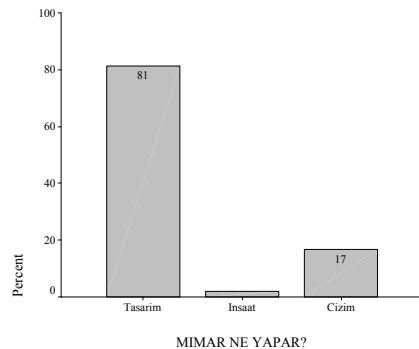
MIMARLIK KIME HİZMET EDER?				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	MUTEAHHIT	9	18,8	18,8
	HALK	33	68,8	87,5
	DİGER	6	12,5	100,0
	Total	48	100,0	100,0

Mimarlığın en çok halka hizmet ettiği düşünülmektedir.

Çizelge 8. Mimarın tanımı

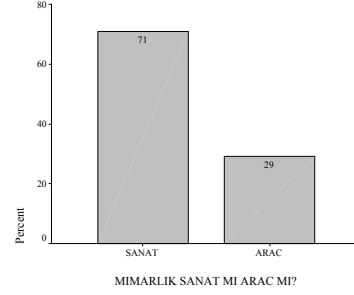
MIMAR NE YAPAR?				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	TASARIM	39	81,3	81,3
	INSAAT	1	2,1	83,3
	CIZIM	8	16,7	100,0
	Total	48	100,0	100,0

Mimarların, STK ve meslek örgütlerince en çok yaptığı düşünülen tasarım yaptığıdır.

Çizelge 9. Mimarlığın sanat mı araç mı olduğu

MIMARLIK SANAT MI ARAC MI?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	SANAT	34	70,8	70,8	70,8
	ARAC	14	29,2	29,2	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Mimarlık sanattır. Toplumun önemli kesimini oluşturan bu örgütlerin mimarlığı bir sanat olarak mı, yoksa ekonomik bakımdan hedeflerine ulaşmak için bir araç olarak gördükleri sorgulanmıştır. Mimarlığın % 70,8 oranla sanat olduğu düşünülmektedir.

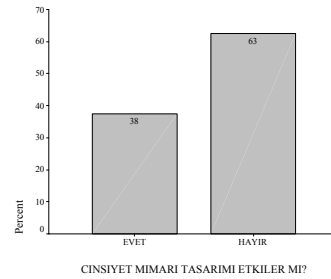
Çizelge 10. Araç ise,

ARAC ISE;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EKONO MIK	13	27,1	27,1	27,1
	IDEOL OJIK	1	2,1	2,1	29,2
	SANAT	34	70,8	70,8	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Araç olduğunu düşünen 14 kişiden biri ideolojik bir araç olduğunu, 13 kişi ise ekonomik açıdan bir araç olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 11. Cinsiyetin tasarımı etkileyip etkilemediği

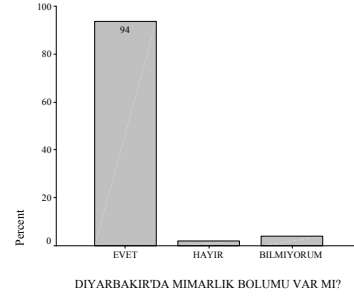
CINSİYET MIMARI TASARIMI ETKİLER MI?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET	18	37,5	37,5	37,5
	HAYIR	30	62,5	62,5	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Cinsiyet mimari tasarımı etkilememektedir. Kişinin yetenek ve bu yöndeki eğilimi tasarımı güçlendirir.

Çizelge 12. Mimarlık Bölümünün varlığı

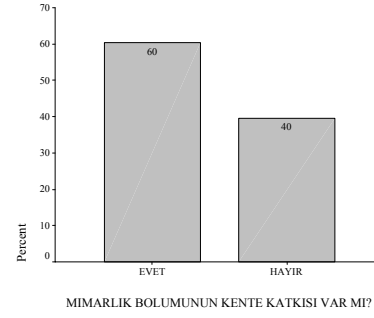
DIYARBAKIR'DA MIMARLIK BOLUMU VAR MI?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET	45	93,8	93,8	93,8
	HAYIR	1	2,1	2,1	95,8
	BILMIYORUM	2	4,2	4,2	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Diyarbakır'da mimarlık fakültesinin varlığından haberdar olup olunmadığı sorgulandı. % 93.8'i bu konudan haberdar iken çok az bir kesim; % 2.1 olmadığını, % 4.2'si ise bilmediğini belirtmiştir.

Çizelge 13. Mimarlık bölümünün kente etkisi

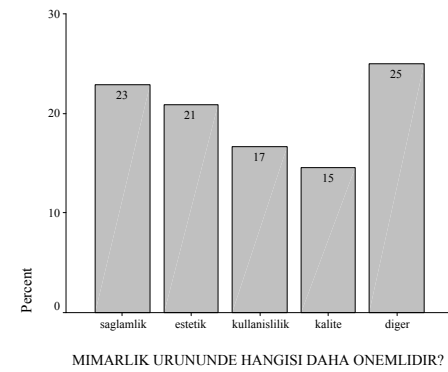
MIMARLIK BOLUMUNUN KENTE ETKISI VAR MI?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET	29	60,4	60,4	60,4
	HAYIR	19	39,6	39,6	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Mimarlık bölümünün kente etkisinin olduğunun düşünün % 60,4'lük bir orandır.

Çizelge 14. Mimarlık ürününü önemli özellik

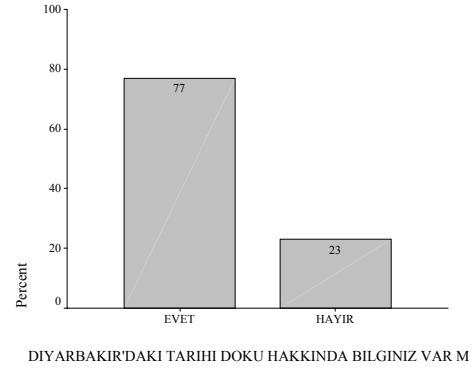
MIMARLIK URUNUNDE HANGISI DAHA ONEMLIDIR?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	SAGLAMLIK	11	22,9	22,9	22,9
	ESTETIK	10	20,8	20,8	43,8
	KULLANISILIK	8	16,7	16,7	60,4
	KALITE	7	14,6	14,6	75,0
	DIGER	12	25,0	25,0	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Mimarlık ürününde yukarıda belirtilen sağlık, estetik, kullanılabilirlik ve kalite hep birlikte aranan özelliklerdir. % 25'lik oran bunların hep birlikte önemli olduğunu savunmuştur.

Çizelge 15. Tarihi doku ile ilgili bilgi

DIYARBAKIR'DAKI TARİHİ DOKU HAKKINDA BİLGİNİZ VAR MI?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET	37	77,1	77,1	77,1
	HAYIR	11	22,9	22,9	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Diyarbakır'daki tarihi doku hakkında bilgisi olan % 77,1'lik kesimi oluşturmaktadır.

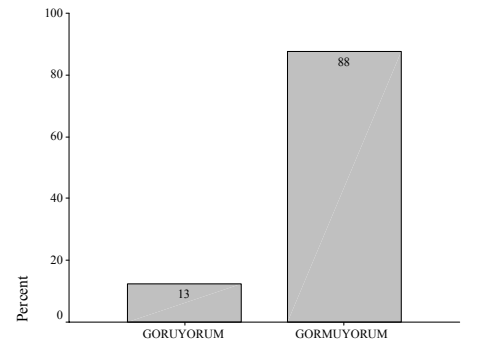
Çizelge 16. Tarihi dokunun korunması gerekliliği

SIZCE BU TARİHİ DOKU KORUNMALI MI?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET	47	97,9	97,9	97,9
	ONEMLİ DEĞİL	1	2,1	2,1	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Ankete katılan kişiler % 97,9 gibi yüksek bir oranda Diyarbakır'daki tarihi dokunun korunması gereği belirtilmiştir. % 2,1'lik kesim ise modern yapılaşma gereği modern yapılar görmek istediklerini ve tarihi dokunun korunmasının önemli olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 17. Yeni yapılaşmada eski yapıların etkisi

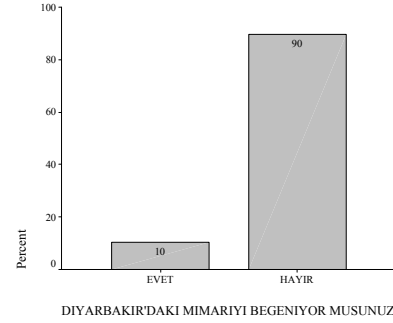
YENİ YAPILASMADA ESKİ YAPILARIN ETKİSİNİ GÖRÜYÖR MÜSÜZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET GÖRÜYÖRÜM	6	12,5	12,5	12,5
	HAYIR GÖRMÜYÖRÜM	42	87,5	87,5	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Eski yapıların yeni yapılaşmayı etkilemediği görüşü çoğunluğu oluşturmaktadır.

Çizelge 18. Mimariyi beğenme durumu

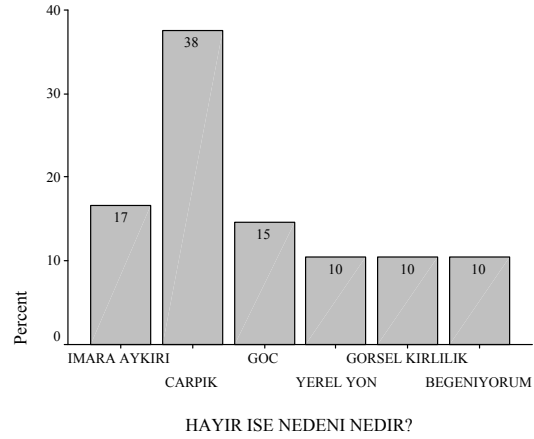
DIYARBAKIR'DAKI MIMARIYI BEGENİYOR MUSUNUZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET	5	10,4	10,4	10,4
	HAYIR	43	89,6	89,6	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

Diyarbakır'daki mimari yapılaşma çoğunluk tarafından beğenilmemektedir.

Çizelge 19. Mimariyi beğenme durumu

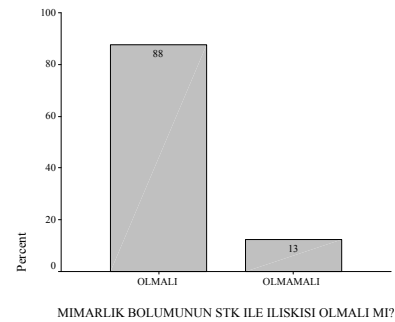
HAYIR ISE NEDENİ NEDİR?				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	IMAR MEVZUATINA AYKIRI YAPILANMA	8	16,7	16,7
	CARPIK KENTLESME	18	37,5	54,2
	GOCUN ETKILERI	7	14,6	68,8
	YEREL YONETIM POLITIKALARI	5	10,4	79,2
	GORSEL KIRLILIK	5	10,4	89,6
	BEGENIYORUM	5	10,4	100,0
	Total	48	100,0	100,0

Diyarbakır'daki mimari yapılaşmanın beğenilmeme nedeni daha çok çarpık kentleşmeye maruz kalmış bir kent olmasıdır.

Çizelge 20. Mimarlık bölümü ile STK ilişkisi olup olmaması

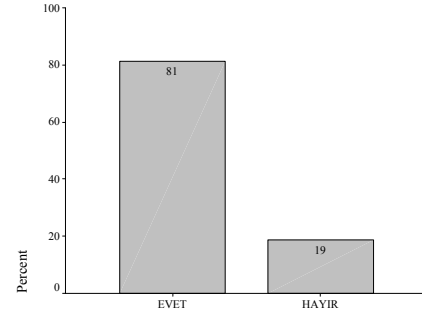
MIMARLIK BOLUMUNUN STK ILE ILISKISI OLMALI MI?				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET OLMALI	42	87,5	87,5
	HAYIR OLMAMALI	6	12,5	100,0
	Total	48	100,0	100,0

Mimarlık bölümü ile STK ilişkisi olmalı diyenlerin oranı % 88'dir.

Çizelge 21. STK'ların mimari ürün oluşumunda etkisinin olup olmaması durumu

STK'LAR MIMARI OLUSUMDA ETKIN OLMALI MI?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVET	39	81,3	81,3	81,3
	HAYIR	9	18,8	18,8	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

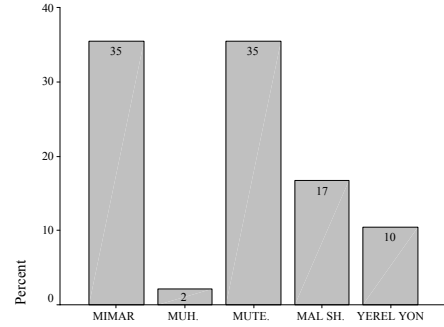

STK'LAR MIMARI OLUSUMDA ETKIN OLMALI MI?

Ankete katılanların % 81'i STK'ların mimari oluşumda etkili olması gerektiğini vurgulamıştır.

Çizelge 22. Mimarlık ürününü etkileyen etmenlerin durumu

MIMARLIK URUNUNUN OLUSUMUNU EN COK ETKILEYEN NEDIR?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	MIMAR	17	35,4	35,4	35,4
	MUHENDIS	1	2,1	2,1	37,5
	MUTEAHHIT	17	35,4	35,4	72,9
	MAL SAHIBI	8	16,7	16,7	89,6
	YEREL YONETIM	5	10,4	10,4	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

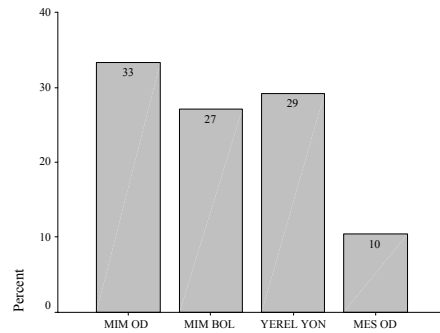

MIMARLIK URUNUNUN OLUSUMUNU EN COK ETKILEYEN NEDI

Mimarlık ürününün oluşumunu mimar ve müteahhit eşit oranda etkilerken yerel yönetimlerin etkisinin pek olmadığı görülmektedir.

Çizelge 23. Kentin mimari oluşum ve gelişiminde etkili olma durumu

KENTIN MIMARI OLUSUM VE GELISIMINDE KIM EN ETKILI OLMALI?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	MIMARLAR ODASI	16	33,3	33,3	33,3
	MIMARLIK BOLUMU	13	27,1	27,1	60,4
	YEREL YONETIM	14	29,2	29,2	89,6
	MESLEK ODALARI	5	10,4	10,4	100,0
	Total	48	100,0	100,0	

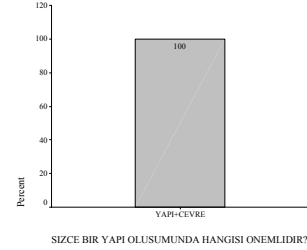

KENTIN MIMARI OLUSUM-GELISIMINDE KIM EN ETKILI OLMALI

Kentin mimari oluşum ve gelişiminde etkili olan kurum %33 ile mimarlar odasının olması gerektiği vurgulanmıştır.

Çizelge 24. Bir yapının oluşumundaki en etkenlerin durumu

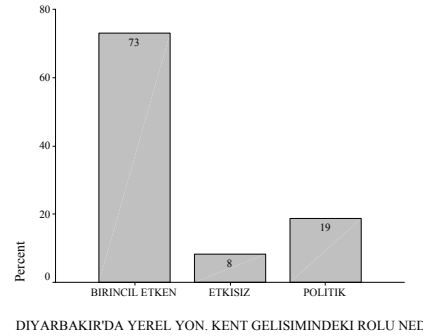
SIZCE BİR YAPI OLUSUMUNDA HANGİSİ ÖNEMLİDİR?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	YAPI+ÇEVRE	48	100,0	100,0	100,0

Bir yapının oluşumunda bütün denekler yapı ve çevrenin bir arada düşünülmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Çizelge 25. Yerel Yönetimlerin kent gelişimindeki rolü

DIYARBAKIR'DA YEREL YON. KENT GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ NEDİR?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	BİRİNCİL ETKENDİR (+/-)	35	72,9	72,9	72,9
	ETKİSİZDİR	4	8,3	8,3	81,3
	POLİTİK ROLLER	9	18,8	18,8	100,0
Total		48	100,0	100,0	

Yerel Yönetimlerin kent gelişiminde birinci etken olarak görenlerin oranı %73'tür.

5. SONUÇ

Fiziksel çevrenin belirleyicisi ve kent kurucu olarak mimarlık, kültürel anlamda Diyarbakır'ın kimliğini oluşturan başlıca öğelerden biri olmasına rağmen, uygun olmayan imar planları ve göç, bunun gelişimini etkilemiştir. Mimarlık kültürü yüzlerce yıldır kenti var ederken bu tür olumsuz gelişmeler, zaman içinde kentin sahip olduğu birikimleri kaybetmesine neden olmaktadır. Tarihi kent alanının korunması isteği fazla olmasına rağmen, oluşan tahribatlar eski değerlerin yitirilmesine neden olmaktadır.

Toplumsal, ekonomik ve teknolojik değişimler, yapılı çevrenin sürekli kendini yenilemesini zorunlu kılmaktadır. Diyarbakır'daki yoğun göç, kentin gelişimini olumsuz etkileyerek özgün mimarlık ürünlerinin bozulmasına neden olurken yeni yerleşim alanlarının sistemsiz yapılaşmasına da sebep olmuştur. Yapılan anketlerde bu oluşumdan hem halkın hem de STK /meslek odalarının memnun olmadığı sonucu çıkmıştır. Yerel yönetimlerin ve STK/meslek odalarının bu memnuniyetsizliği gidermede yeterli çaba harcamadıkları görülmektedir. Halk ve STK/meslek odalarının birlikteliğiyle oluşturulacak muhalefet ile kentin yapılaşmasındaki bozuklukların giderilmesinde ilgili kuruluşlara baskı sağlamaları gerekir.

STK ve Meslek odalarının; mimarlık açısından bakıldığında kentin ve mimari ürünün oluşum sürecine dâhil olması gereklidir. Bu kuruluşlar kentin imgeleri olan: eğitim yapıları, ortak kullanım alanları-park/bahçe, alışveriş merkezleri, idari birimler, hizmet birimleri gibi yapısal çevrenin belirlenmesinde aktif rol almalıdırlar. Ortaya çıkan ürünleri eleştirmek yerine işin başında müdahale etmek bu kuruluşların yapması gereken bir eylemdir ve mimari ürünün oluşumunun bir paydaşı olduğunun farkında olmalıdır.

Kentin mimari yapılanmasında söz sahibi olması gereken meslek odalarının başında yer alan mimarlar odası, Diyarbakır'da bu konuda yeterince etkili olamamakta ve kamuoyu oluşturamamaktadır. Yapılan anketlerde görülmüştür ki, olumsuzluklar karşısında mimarlar odası birincil sorumlular arasındadır.

Son yıllarda özellikle tüm Türkiye'de olduğu gibi STK/meslek odalarının kentte sahip çıkma çabası ile oluşan ve mimarların aktif katılımının sağlanmaya çalışıldığı kent konseyleri arzu edilen yönde olumlu bir gelişmedir. Bunlardan biri de "Yerel Gündem 21" topluluğudur. Diyarbakır'da daha iyi bir çevrede tarihi dokuya saygılı bir kentleşmeyi destekleyici çalışmalarını sürdüren bir sivil toplum kuruluşudur.

Bu çalışma sonucunda varılan yargı; bir kentin mimari yapılanmasında ve kültürel kimliğinin korunmasında mimarlık bölümü, meslek odaları ve STK işbirliğinin mutlak suretle olması gerektiğidir.

KAYNAKÇA

- Ak, Nevzat; (2003) **AB Sürecinde Sivil Toplumun Yeri ve Önemi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ankara Ticaret Odası AB Kapısında Sivil Toplum Dosyası, (2004).
- Bobbio, Norberto; (1993), **Sivil Toplum ve Devlet**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Bostancı, Naci; (1997), “Devlet ve Sivil Toplum”, **Yeni Türkiye**, Yıl 3, Sayı 18, Ankara.
- Çaha, Ömer; (1997), “1980 Sonrası Türkiye’inde Sivil Toplum Arayışları”, **Yeni Türkiye**, Yıl 3, Sayı 18, Ankara.
- Kalaycıoğlu, Ersin; (2001), “Civic Culture in ‘Secular’ Turkey”, The Institute of Ismaili Studies, www.iis.ac.uk/research/sem_con_lec/sem_00/kalaycioglu.htm.
- Kenae, John; (1993), **Despotizm ve Demokrasi: Sivil Toplum ve Devlet, Avrupa’da Yeni Yaklaşımlar**, (Çev: Levent Köker), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Keyman, E. Fuat, Ahmet İçduygu; (2003), “Globalization, Civil Society and Citizenship in Turkey: Actors, Boundaries and Discourses”, **Citizenship Studies**, Vol.7, No.2.
- Özüerman, Tülay; (1998), **Türkiye’nin Batılılaşma ve Demokratikleşme Açmazı**, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir.
- Özyılmaz, H., Dağtekin, E., Payaslı Oğuz,G., “STK ve Meslek Örgütlerinin Mimarlığa Bakış Açısının Değerlendirilmesi ”, **Uluslararası 18.Yapı Yaşam Kongresi**, Mart 2006, Bursa.
- Taylor, C; (1990), “Modes of Civil Society”, **Public Culture**, Vol 3, No:1.
- Zuhal Ünalp ÇEPEL, “AB Sivil Toplum Diyaloğu' Ve Türkiye: Demokratikleşme Bağlamında Sorunlar Ve Beklentiler”, **Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu**, 2006, Ankara.